

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ист.н Манчо Веков
Институт за исторически изследвания при БАН

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, на половин щат, по професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „Документалистика, архивистика и палеография (вкл. историография и източникознание)“ (Визуални исторически извори) за нуждите на секция „Помощни исторически науки и информатика“, със срок 2 месеца от обнародването в „Държавен вестник“ (бр. 97 от 21.11.2023 г.)

Единствен явил се кандидат за заемане на академичната длъжност „доцент“ по настоящия конкурс е гл. ас. д-р Чавдар Ветов.

Пред комисията са представени всички необходими документи и материали, в административно отношение те са според изискванията.

Кандидатът Чавдар Ветов се явява на конкурса с монографията „Българското националноосвободително движение през погледа на фотографията“, С. 2023 г.; 1 студия; 17 публикации (три в съавторство); два от материалите са на английски език; представени са 25 цитирания.

Количеството на представената от Ч. Ветов научната продукция, включена в списъка на публикациите за участие в конкурса, напълно отговаря на изискваното за заемане на академичната длъжност „доцент“. Научната дейност на Ч. Ветов ми е добре позната. Работата му върху фотографиите като извор за българската история започна с неговата докторска дисертация на тема: Фотодокументите (XIX – средата на XX в.) като исторически извори и тяхното съхранение в архивните институции – разгледана е историята на фотографията и проникването ѝ по нашите земи, както и мястото ѝ в българското общество преди и след Освобождението. Обърнато е внимание на съхранението на визуалните материали в българските архиви, като е изготвен с научно-приложна цел тематичен опис на фотографиите от сбирка № V в Научния архив на БАН. Тези проучвания на Ч. Ветов представляват сериозна основа за неговите следващи, значително по-задълбочени занимания, посветени на ролята на фотографските материали като извор за българската история.

В периода 2015 – 2023 г. Ч. Ветов продължи с нови проучвания, основно по въпроса за фотографиите, като източник на информация за българското националноосвободително движение в епохата на Възраждането. Следствие от тези негови изследвания през 2023 г. излезе от печат монографията „Българското националноосвободително движение през погледа на фотографиата“. С този свой труд гл. ас. д-р Ч. Ветов участва в конкурса за „доцент“. Рецензираният труд има няколко основни приноса - исторически събития и революционери от националноосвободителното движение на българите са представени задълбочено не само чрез текст, но и с много изображения – около 500. Сериозен аналитичен текст е посветен на белезите на фотографиите и ролята им като свидетелства за исторически събития. Изследването не е албум, каквито за революционното движение са издавани през годините, но не е и типично изследване, представящо революционното движение основно с текст. Фокусът е разделен по равно – текст и снимки паралелно обрисуват нашата революционна борба, те се допълват един друг. Информацията, поднесена по този начин дава оригинален поглед върху нашето освободително движение. Такъв тип изследване досега не е създавано.

Структурата на монографията се състои от предговор, пет глави, заключение, библиография. Първата глава е посветена на появата на фотографиата и разпространението ѝ в Европа и Османската империя, съответно и в българските земи. Разгледано е участието на някои наши фотографи в революционното движение.

Втора глава представя българските революционни дейци във военни и четнически униформи, подробно е разгледано участието на заснетите в двете легии, четите от 60 те години, Сръбско-турската война от 1876 г. - публикуваните фотографии са на десетки известни и неизвестни поборници в разнообразни униформи.

За да се постигне по-пълна картина на революционното ни движение, авторът е посветил поредната (трета) глава на революционните дейци, заснети в цивилно облекло, чрез текст е разкрит живота на поборниците, не само участието им в революционните акции.

Четвърта глава разказва за българските опълченци – снимките отразяват моменти от престоя и обучението им в лагера в Плоещ, както и персонални и групови снимки на опълченците в униформи, в студия от времето на войната. Чрез фотографиите е представено и мястото на опълченците в следосвободенска България и отношението към тях от страна на държава, институции и общество – участието им в тържества, чествания и т.н.

Пета глава разглежда как фотографиите се превръщат в пазители на спомена за революционното движение, т.е. как изображенията могат да запазят спомена за нашето минало. След Освобождението са заснети исторически места и сгради, паметни плочи и чествания, възстановки,

тленни останки на загинали революционери. Чрез фотографии е представена дейността на комисиите, търсещи лобното място на Ботев. Паметта на много революционери е запазена благодарение на направените им след Освобождението фотографии. Чрез снимки авторът показва преклонението на тогавашното общество към историята ни – тържества, церемонии, отбелязване исторически събития пред паметници и т.н. Така фотографиите не само участват, но и отразяват процеса на изграждане националната идентичност на българите.

Въпреки сериозният научен апарат, книгата е написана четивно и увлекателно. Прегледа на използваната литература показва, че авторът е ползвал доста редки издания, разнообразни по тип – статии, мемоари, монографии, публицистика, публикувани документи. Работено е с архивни източници от НА на ИИСТИ – БАН; БИА към НБКМ; ЦДА и много регионални архиви. Публикувани са над 500 изображения, което, съчетано с аналитичният текст прави монографията приносна за изследване на българската история.

Цялостното творчество на Ч. Ветов е насочено към изследване фотографското наследство в българските архиви, даващо информация за революционното ни движение. Авторът е работил над седем години по този въпрос, използвал е портретни и групови фотографии, представящи революционерите във военно облекло, членове на комитети, като обикновени граждани, участници в опълчението. Образът на нашите революционери е допълнен и от снимки с техните семейства и близки, така поборниците са представени многостранно като цялостни личности. Изображенията вървят заедно с информация за живота и делото на заснетите, с интересни моменти от тяхната революционна дейност.

Такъв тип изследване и представяне на нашето революционно минало е новаторски в нашата историография, поради което смятам, че творчеството на Ч. Ветов е приносно.

В заключение: научните търсения на Ч. Ветов отговарят на необходимите изисквания за избор на академичната длъжност „доцент“. Той работи по теми, актуални за обществото, използва разнообразни и множество документи, изследванията му са задълбочени.

Като член на Научното жури категорично ще гласувам за избора на гл. ас. д-р Ч. Ветов на академичната длъжност „доцент“.

Дата: 26.02.2024 г.

Изготвил становището:

Проф. д.ист.н. Манчо Веков